RUSKI INWALID

No. 226.

CZWARTEK. 23 Września. 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: Królewstwo Polskie. z Warszawy. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Franciia. Włochy. Portugaliia.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

Królestwo Polskie.

z Warszawy, 19 Września.

Wczoray, dnia 18 b. m. w obecności Nayiaśnieyszego Cesarza i Króla, tudzież Jego Cesarzewicowskiey Mości W. Xiążęcia *Konstantego* na polach między *Powązkami, Wolą, Górcami* i *Parysowem*, odbył się wielki popis z ogniem pierwszey dywizyi piechoty liniowey dowództwa Jenerała dywizyi Stanisława *Potockiego*. Po skończonych obrotach woysko przeciągnęło w peradzie przed Jego Cesarsko-Królewską Mością.

Raport rady stanu

o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany na drugim posiedzeniu Izb połączonych dnia 14go Września r. b.

(Ciąg dalszy.)

Duchowieństwo różnych wyznań.

Duch iedności i zgody iaki panuie między róznemi wyznaniami Chrześciian, skutkiem iest dobroczynney opieki, którą Konstytucyia nad wszystkiemi wyznaniami rozciąga. — Tak więc rozsądna tollerancyia, którą mieszkańcy Królewstwa zawsze się odznaczali, utrzymuie pomiędzy różnowyznańcami węzeł Chrześciiańskiey miłości i braterstwa.

Uporządkowanie Parafii dla wyznania Ewanielicko-Augsburgskiego, w ciągłem było usiłowaniu Wydziału Wyznań Religiynych i Oświecenia. Dzieło to pomimo niedostatek funduszów (z powodu małey liczby rozrzuconych Kolonistów, którzy dla tego nie łatwo garną się do składek) znacznie iest przygotowane.

Dla wyznania Ewanielickiego-Reformowanego, przybyła iedna Parafiia, w obu zaś wyznaniach młodzież chcąca się do Religiynego powołania sposobić, w celu uniknienia w czasie potrzeby sprowadzenia z zagranicy Pastorów, otrzymuie z funduszów publicznych pomoc, i zostaie pod opieką Kommissyi Oświecenia.

Gdy się okazała potrzeba zasilenia fundu-

szu Gmin Grecko-Wschodniego obrządku na opłatę Religiyney ich posługi, cztery Gminy tegoż wyznania mianowicie w *Kaliszu*, *Piotrkowie*. *Lublinie* i *Opatowie*, otrzymały roczny dla duchownych dodatek po zł: 1200.

Szczupłey osadzie wyznańców Mahometyzmu przez wzgląd na iey ubóstwo i niezmienną dla kraiu przychylność udzielono oprócz materyiałów, gotowizną zł: 2000 na reparacyią meczetu i 600 zł. rocznie na utrzymanie Imana.

(Dalszy ciąg iutro.)

Mowa JW. Stanisława Hrabi Potockiego *Prezesa Senatu do Tronu miana na posiedzeniu połączonych Izb dnia* 13 *Września* 1820 *r.*

Nayiaśnieyszy Panie!

»Kiedyś Wasza Królewska Mość zasiadaiąc pierwszy raz na Polskim Tronie, przemówił do swiata, i ogłosił mu wiecznie trwać maiące iego prawidła, głos Twóy Miłosciwy Panie rozległ się po wszystkich Narodach, i z uwielbieniem od nich stokrotnie powtarzanym został. Od tey chwili połączyłeś dwa naywyższe zaszczyty, bo bywszy Usmierzycielem Europy, stałeś się iey Prawodawcą, nie tym, co nakazuie mocą lecz tym co włada sercami. Szczęśliwi, że wsród tylu narodów berłu Twoiemu podległych, nas pierwszych wybrać raczyłes, byś wystawił wszystkim wzór ustawodawstwa natchnionego, iakoby wieszczym duchem mądrości i wspaniałomyślności Twoiey.—Lecz wystawuiąc swiatu ten iedyny w dzieiach iego przykład, wprzód go zważyła mądrość Twoia na szalach umiarkowania tak, iżby i narodów swobody i dla ich szczęścia konieczna rządów sprężystosć zgodnie obok Ciebie kwitły. — Takie są zasady Konstytucyi, którą nas Nayiasnieyszy Panie obdarzyć raczyłes.

Do dania tak zbawiennego przykładu, prócz Twoiey ku nam wspaniałomyslności, nie mogła Cię pociąguąć żadna inna przyczyna, iedno troskliwość o utrzymanie naydroższego dla ludzi dobra, to iest przywróconego Europie za sprawą Twoią po długich burzach pokoiu.

Nayczystsza więc miłość ludzkości skłoniła Cię Nayiaśnieyszy Panie do dania świątu przykładu liberalney konstytucyi nam przez Ciebie nadaney, którey nietylko wymagać, ale nawet nie mogliśmy się spodziewać. Bo Zwycięzca pisałeś prawa dla zwyciężonych, Możny dla słabych, Pan dla poddanych.

Prawda, że wspaniałomyślność Twoia dotknięta długiem pasmem niedoli nieszczęśliwego, lecz szlachetnego narodu, co wszystko a nawet odwieczne naddziadów postradał imie, zwrócić mu go, i zwyciężonego podbić dobrodzieystwami zamyślała, a zawierzaiąc prawości iego ufnym go w sobie uczynić. Lecz tak działaiąc Miłościwy Panie, chciałes dołączyć do zbawiennego przykładu danego innym narodom, oczywisty dowód pomyslnych skutków iego w oczach świata usprawiedliwić pewność rachuby Twoiey, co do ustalenia spokoyści i szczęścia iego. — W tak ważnym przedmiocie, zaufanie Twoie zaszczytnie na nas padło, przybieraiąc nas (śmiem użyć tych chlubnych wyrazów) do współki wielkiey sprawy świata.

Z tego powodu Miłościwy Panie, ma Europa oczy zwrócone na nas i Seym dzisieyszy, ile gdy Mu wspaniała obecność Twoia nadaie cechę wielkości. Tak iest Miłosciwy Panie, przychylni iak i niechętni wskrzeszeniu Polski pilnie uważaią skutek iego; iedniby wielbili błogosławione dla wszystkich narodów zmiany Twoie, drudzyby nas okryli hańbą, wnosząc że narody slepe na szczęscie swoie a dobroczyńcom niewdzięczne, do swiatłey wolności doyrzałemi nie są.

Zatwierdza Miłościwy Panie mniemanie o ważności czynów i pochodu Seymu dzisieyszego, głos Twoy Oycowski w tey chwili słyszany.—Powołuiesz w nim zaufanie nasze ku Tobie tem, które w nas położyłes. Czemuż Miłosciwy Panie! udowodnić Ci nie możemy, co mamy naydroższego na świecie, że Cię nosiemy w sercach naszych, iak Ty nosisz wszystkich poddanych Twoich; że zaufanie nasze w Tobie iest nieograniczoném; że żyiąc swobodnie pod błogosławionem panowaniem *Alexandra*, niczego innego nie żądamy, iak żeby Go niebo przedłużyło w iak naydłuższe lata. Sprawiedliwe Niebo, co Cię nam Królem i Wskrzesicielem nadało, znać wynagrodziło długie klęski nasze: w Tobie bowiem polega nietylko zaufanie nasze, ale i cała przyszłości nadzieia.

Te są ku Tobie Miłościwy Panie uczucia wdzięcznych Polaków; mam za ich zaręczycieli i swiadków, ten dostoyny Senat, tych zacnych Narodu Reprezentantów, i przytomną słowom moim liczną i wybraną publiczność. — O bodayby ten, co czyta w głębi serc ludzkich,

chciał Ci nasze wyiawić, a widziałbyś, że zaufanie i wdzięczność ku Tobie, są w nich nieskazitelnie wyryte. Pozwól Miłościwy Panie, bym to twierdzenie usprawiedliwił dowodami czerpanemi w pomyślności naszey, to iest, w tem, co naywięcey zaufanie i miłość narodów zapewnia Monarchom, którzy iey są sprawcami, a zatem co iest niezaprzeczoną ich rękoymią.

Pomiiam N. Panie opłakany stan, z którego ręka Twoia nas dźwignęła; pomiiam, że obawiaiących się zemsty obsypałeś dobrodzieystwami; pomiiam naywiększe; to iest: Wskrzeszenie Polski; i przywrócenie w całey iego świetności starożytnego Królow naszych Tronu tem, żeś na nim zasiąść raczył, a wiecznego ustalenia iego tem, żeś go o niezmierną Twoię oparł potęgę; pomiiam nakoniec dobrodzieystwo nadaney nam Konstytucyi, wraz mądrey i liberalney, za iaką dotąd tyle wzdycha narodów.—Czyny te iuż są w xięgze nieśmiertelności zapisane. Lecz odtąd Miłościwy Panie! używamy swobodnie praw nam przez Konstytucyią nadanych.—Nie zna wpływu Rządowego ani możnowładczego, wybor Reprezentantów Narodu; nie podlega mu sprawiedliwość wymierzana bezstronnie; szerzy się po kraiu oświata, bo codzień ulepsza wychowanie młodzież; wzmaga się rolnictwo błogosławieństwem pokoiu, handel ruchu nabywa, przemysł iest zachęcany, zdobi się kray i stolica Twoia okazałemi budowlami, wszędy się ślady zacieraią dawnych ruin. Żyie spokoynie po wioskach obywatel, nie zna woyskowego ucisku, owszem życzy zyskownego u siebie żołnierza pobytu. Tak doskonała iest karność iego, którą chyba przyrównać można do iego waleczności i biegłości w ćwiczeniach woyskowych. Niech będą dzięki za to Nayiaśnieyszemu Bratu Twemu, co woysko nasze na tak wysokim postawił stopniu, niezmordowaną pracą i bacznością swoią, a dostoyny Wódz Woyska Polskiego raczy bydź Obrad Naszych uczestnikiem, i w iednym iak w drugim zawodzie dopełniać, Miłościwy Panie dobroczynnych ku nam zamiarów Twoich.—Nakoniec chciey się przekonać, że bogoboyna Twoia troskliwość o przysparzanie Chrześciańskiey u nas moralności płonną nie iest, i że wszystkie używaią się środki, by postawić Duchowieństwo nasze w stanie, coby mu pozwolił iak nayskuteczniey do tego przykładać się, a w wychowaniu młodzieży nic nie iest pominionem, co do tego dąży celu.

Z tego krótkiego lecz wiernego rzeczy rysu, osądź M. Panie o pomyślności naszey, niezachmurzoney nawet obawą tych burz i rozruchów, które dziś w zasadach swoich część znaczną Europy wstrząsać zdaią się. — Pszecież ieżeli nieoddzielna od rzeczy ludzkich niedokładność w niektórych administracyynych gałęziach, wskazuie potrzebę im zaradzenia, takie iest w Tobie zaufanie nasze, Miłościwy Panie, że się bez obawy uciekamy do Oycowskiey opieki, z doświadczenia pewni, że nam iey odmowić nie raczysz.

Czyliż stan taki rzeczy, mianowicie porownany z stanem dzisieyszym znaczney części Europeyskich narodów nie udowodnia pomyślności naszey. Niedawno w świetnym bycie swoim litowały się, z ktorymbyśmy byt nasz zamienić chcieli?

Bo iakieżkolwiek bydź mogą ich korzyści, my spokoyni w obecney chwili, żyiemy w naszym kraiu swobodnie, nie żałuiemy przeszłości co nas zgubiła, nie obawiamy się przyszłości, która dla nas nie iest groźną, pod tarczą opieki Twoiey i niezmierney potęgi bratniego narodu, z którym nas skoiarzyła ręka Twoia, a z którym nas codzień nowe łączą związki, mianowicie zaufanie, miłość i wdzięczność, wspólne dzieciom iednego rodu ku naylepszemu z Oyców.

Raczyłeś N. Panie udowolnieniem Twoiem zaszczycić postępowanie ostatniego Seymu. Był to w tym zawodzie krok pierwszy odrodzoney Polski; wszystko więc spodziewać się każe, że wzmocnione doświadczeniem drugie Seymowe Zgromadzenie pewnieyszym ieszcze postąpi krokiem, i że iedynie będzie miało na względzie ważność powołania swego. Dla tego przekonany iestem, iż w roztrząsaniu prawodawczych przedmiotów zachowaią Seymniący umiarkowanie, co acz dziś wygnaném zdaie się z Europeyskich obrad, przecież powinnoby bydź pierwszém ich prawidłem. Nie wyłącza one wolności zdania, przeciwnie umiarkowaném iego wyrażeniem, wagi mu dodaie. Dostoyny Senacie! Prześwietna Izbo Poselska! Smiem zaręczyć, że i ten przykład zbawienny baczącey na was dacie Europie, ile gdy pomnę, że tego tylko od wdzięcznych Polaków żąda ten, któremu powrot tego zaszczytnego naddziadów winni imienia.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Wiednia 15 Września.

Ostatni goniec, który nadbiegł tu z Medyolanu,

przywiozł własno ręczne pismo od Króla neapolitańskiego do Cesarza JMsci.—Radca poselstwa Baron *Werner*, wysłanym został z sekretnèm zleceniem do Berlina.— We wszystkich naszych arsenałach, dniem i nocą pracuą z taką czynnoscią, iak wczasie woyny 1813 i 1814 roku, kiedy szło o niepodległość Niemiec i pokoy całey Europy.

Niewiadomo iescze dotąd iak postąpi dwór nasz względem ostatnich wypadków neapolitańskich i przed zakończeniem obrad ziazdu nic pewnego o tem niemożna będzie wiedzieć. —Wiadomo że nasz Cesarz niczego tak nieżyczy, iak zachowania i utrzymania pokoiu.

z Lipska, 16 *Września.*

Seym Królestwa Saskiego ma się otworzyć w przyszłym miesiącu i Wszyscy reprezentańci ziadą na 14 do Drezna.

Xiąże *Schwartzenberg*, który zawsze ieszcze iest słaby na zdrowiu bawi dotychczas w Lipsku i w tych dniach z wieyskiego mieszkenia przeieżdza do miasta, do domu, który Król mu ustąpił na placu targowym.

FRANCYIA.

z Paryża, 13 *Wrzenia.*

Kommissyia Parów odbyła dnia wczorayszego swe posiedzenie i zaymowała się sprawą ostatniego spisku. Badano na niem pięciu swiadków i trzech oskarzonych, z zeznań których okazało się, że spiskowi mieli ogłosić Cesarzem Syna Bonaparte pod imieniem *Napoleona drugiego.*

Piękna kolebka, którą miasto Bordeaux kazało zrobić dla maiącego się urodzić Xiążęcia tego imienia, iuż iest gotowa i zwabia wielkie mnóstwo ciekawych widzów.

Jenerał *Lauriston* wszedł do Breste 6. b. m. gdzie go spotkano ze wszelkiemi honorowi woyskowemi, a nazaiurtz wszystkie władze i urzędy stawiły się przed nim z oświadczeniami uszanowania. Teraz w tem mieście panuie zupełna spokoyność.

Jeden dwudziestuletni Anglik, który był przegrał 20 tysięcy franków, wszedł niedawno do sklepu gdzie się przedaie srebro stołowe, kazał pokazać sobie noże i widelce i wziąwszy z nich ieden, tak cięźko siebie ranił, iż ledwie iest nadzieia wyleczenia go zupełnie.

WŁOCHY.

z Messyny, 19 *Sierpnia.*

Miasto Catania równie iak i nasze dochowało niezmienney wierności Rządowi. Słychać że Palermczycy przybliżaią się tam spiesznie i iuż są o dwadzieście mil tylko.— Osada tuteysza otrzymała znaczny posiłek i wkrótce znacznieysze iescze maią nadeyść oddziały. Palermo mocno się uzbraia i ieśli mieszkańcy tameczni uporczywie zamiarów swoich trzymać się będą, niechybnie sciągną na cało swoie miasto powszechną zgubę.

Przed kilku dniami odkryto tu spisek, który zagrażał zniszczeniem zupełnem miastu naszemu; sprawcami zaś iego miało bydź dwudziestu furmanów, którzy zamyślali podpalić 30 magazynów drewnianych, na końcu miasta znayduiących się. Wszystkich ich razem z osobami wyższey klassy należącemi do tey sprawy, uwięziono. Jnni spólnicy tego spisku których iescze nieschwytano, są iuż wiadomi i zapewne wpadną w ręce sprawiedliwości.

od Granic Włoskich, 7 *Września.*

Według niektórych pism prywatnych znakomita twierdza Alessandria ieszcze się mocniey uzbraia i gotuie do stanu obrony. — Też pisma twierdzą że znaleziono wielki ukryty skład broni ognistey, iednak mieysca gdzie go znaleziono nieoznaczono, aniwiadomo kto iego iest właścicielem. Niemniey też donoszą że w posiadłościach Sardyńskich schwytano taynego emissaryusza rewolucyionistów neapolitańskich. — Rzecz iest warta uwagi, iż w tak krytycznym stanie rzeczy udaie się iednak do Neapolu wiele Anglików.

W czasie wzięcia szturmem miasta Caltanizety utraciło życie przeszło 2000 ludzi, a zaiadłość Palermczyków była bezgranic.

W Neapolu wychodzi co dzień od 20 do 25 pisemek ulotnych, oddychaiących nienawiścią ku ministrom, a naybardziey ku Sycyliczykom. Te to pisemka stały się przyczyną wielu zabóystw i scen krwawych.

PORTUGALIIA.

z Porto 6 *Września.*

Słychać że iest teraz w Lizbonie tysiąc przeszło woyskowych angielskich.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.